

SZTE ÁJTK Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Nemzetközi jog I.

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAK

A nemzetközi szerződések joga 1.

dr. Kertészné dr. Váradi Szilvia

Tartalomjegyzék

I. Általános tudnivalók a nemzetközi szerződésekről

1. A nemzetközi szerződések jelentősége a nemzetközi jogban
2. A szerződések jogának kodifikációja
3. A nemzetközi szerződés fogalma

20 perc

II. A nemzetközi szerződések megkötésének folyamata

1. A szerződések előkészítése
2. Meghatalmazás és jogosultság a képviseletre
3. Tárgyalások
4. Parafálás
5. A kötelezőként elismerés módjai
6. Egyéb feltételek, beiktatás
7. A szerződés alkalmazása
8. A szerződésekhez fűzött fenntartások

I. Általános tudnivalók a nemzetközi szerződésekről

1. A nemzetközi szerződések jelentősége a nemzetközi jogban

- A nemzetközi jog a 20. századig **szokásjogi** formában
- Az ENSZ Alapokmány 13. cikk: a **Közgyűlés** feladata, hogy „a nemzetközi jog fokozatos fejlődését és kodifikálását támogassa”
- 1947 **Nemzetközi Jogi Bizottság** (NJB) létrehozása, 1948-óta aktív, 34 tag - **Kodifikáció!**
- Mára, bár a szokásjog és a nemzetközi szerződések egyenrangúak jogforrási szinten, a nemzetközi szerződések kerültek előtérbe
- *Pacta sunt servanda* elve: a megállapodásokat teljesíteni kell
  - minden szerződésre vonatkozik
- A szerződés a nemzetközi közösség „törvényhozása”

2. A szerződések jogának kodifikációja

- ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága: **1969. évi Bécsi egyezmény a szerződések jogáról - csak az államok által írásban kötött szerződésekre hatályos**
- **Nem terjed ki:**
  - Háború idején a szerződések sorsára
  - A szóbeli szerződésekre
  - Más jogalanyok szerződéseire
  - Az államutódlási kérdésekre
  - Szankciók kérdése, szerződészegés csak szűk körben
- A fenti kérdésekre vonatkozó szabályok:
  - **1978. évi bécsi egyezmény a szerződésekben való államutódlásról (22 állam a részese)**
  - **1986. évi bécsi egyezmény a nemzetközi szervezetek egymás közötti vagy államokkal kötött szerződéseire (2010-ben még nem volt hatályban, népszerűtlen)**

A kép forrása: Pécsi Tudományegyetem,
<http://kpvk.pte.hu/content/kreativ-iras-kurzus-kpvk-hallgatoinak>

3. A nemzetközi szerződés fogalma

1969. évi bécsi egyezmény 2. cikk 1. bekezdés a. pont:

„a) a „szerződés” államok között *írásban* kötött és a nemzetközi jog által szabályozott **megállapodást** jelent, tekintet nélkül arra, hogy egyetlen, kettő vagy több, egymással kapcsolatos okmányba foglalták-e azt és függetlenül a megállapodás sajátos megnevezésétől;”

A kép forrása: Bestdelegate, <http://bestdelegate.com/how-to-treat-a-treaty-using-international-law-effectively/>

II. A nemzetközi szerződések megkötésének folyamata

Hazai (belső jogi és politikai)
felhatalmazás

Előzetes tárgyalás

Meghatalmazás /
jogosultság

Nélkülözhetetlen elemek

Tárgyalás

Parafálás

Nemzetközi hatálybalépés

Aláírás

Ratifikáció, jóváhagyás, elfogadás
(csatlakozás)

**Hazai jogba átültetés
Beiktatás az ENSZ főtitkárnál**

1. A szerződések előkészítése

- A legtöbb szerződés kétoldalú
- Mindkét fél **szabad beleegyezésével** születhet
- Többoldalú szerződések szövege
  - Nemzetközi Jogi Bizottság szövegtervezete
  - vagy a felek maguk készítik elő
  - gyakrabban nemzetközi testület vagy szervezet alakítja ki
  - részesek konferenciája

2. Meghatalmazás és jogosultság a képviseletre

- Előzetes tárgyalás
  - meghatalmazottak ülnek az asztalhoz
  - van-e szerződéskötési szándék
- **Az 1969. évi bécsi egyezmény 7. cikke:**
  - **az államfő, a kormányfő és a külügyminiszter:** meghatalmazás felmutatása nélkül fogalmazhat meg szerződést és ismerheti el azt az államra nézve kötelezőnek
  - **a diplomáciai képviseletek vezetői, a nemzetközi szervezetekhez akkreditált vagy konferenciára küldött képviselők:** jogkörük korlátozottabb: a szöveg megfogalmazásában, elfogadásában vehetnek részt, DE jogi kötelezettséget formális meghatalmazás nélkül NEM vállalhatnak, megbízólevéllel
  - **mindenki más meghatalmazással kell bírjon** (írásban, mire terjed ki)

3. Tárgyalások

Célja a szerződés szövegének megalkotása, a **felek érdekeinek összeegyeztetése**

Írásban vagy szóban / egy forduló vagy több / érdemi vagy informális

---

„elnök barátai” – a résztvevők képviseltetik magukat, de nem kerülnek be a konferencia hivatalos dokumentumai közé (non-paper)

Tárgyalás **nyelve**: a fogalmak jelentése / autentikus értelem – előkészítő iratok

---

Korábban egyhangúlag kellett elfogadni a szerződés szövegét, de **1969. bécsi egyezmény: kétharmados többség az alapszabály**

Konszenzus – nem egyhangúság, de egyik fél sem ellenzi érdeemben

---

Vitatott pont zárójelbe tévése – **csomagalku**

---

4. Parafálás

Kézjeggyel ellátás, a tárgyaló felek minden egyes oldalt ellátnak a kézjegyükkel (nem teljes aláírással)

Amikor a felek megállapították a szerződés szövegét, egyes rendelkezésekről már nem kívánnak tovább tárgyalni

A szerződés szövege ezután lezárt

Kivételek:

Nem jelenti a szerződés aláírását!

Egyszerűbb kétoldalú szerződések esetén rögtön aláírás van

Többoldalú tárgyalások esetén sem feltétlenül van, nagyobb konferenciák végén záróokmány (ebben az elfogadott szöveg + esetleges nyilatkozatok)

5. A kötelezőként elismerés módjai

- Amellyel az állam a szerződés kötelező erejét magára vállalja
- A szerződés hatálybalépésének feltétele
- Gyakori: aláírás, jóváhagyás vagy ratifikáció (megerősítés) formájában vagy a bécsi egyezmény szerinti okiratcsere
- A tárgyalásokban részt nem vevő állam csatlakozásával fejezi ki
- Aláírás, ha a szerződés nem kívánja a megerősítő aktust
- Jóváhagyás alacsonyabb szintű döntés a korábban aláírt szerződés hatályáról
- Ratifikáció a legmagasabb szintű megerősítés

6. Egyéb feltételek, beiktatás

- **Hatálybalépés:**
  - **nemzetközi** – a szerződés által előírt feltételek teljesülése esetén
  - **az elismerő állam tekintetében beálló hatálybalépés**
- Többoldalu szerződés esetén akik aláírták, de még nem erősítették meg, tartózkodniuk kell a szerződést megghiúsító cselekményektől
- **Letéteményes**
  - a többoldalu szerződések őrzője, a közléseket az adott államtól megkapja, arról értesítést küld a többi érintett államnak
  - egy vagy több állam vagy nemzetközi szervezet, annak legfőbb adminisztratív tisztségviselője
- Az ENSZ Alapokmány hatálybalépése után kötött szerződéseket **be kell iktatni** (register) az ENSZ főtitkáránál

7. A szerződés alkalmazása

Időbeli hatály:

visszaható hatály tilalma

Területi hatály:

a szerződő állam teljes területére kiterjed, de lehetnek kivételek

Tárgyi hatály:

mit szabályoz

Személyi hatály:

a szerződés a nemzetközi jog mely alanyait kötelezi (állam vagy nemzetközi szervezet)

ha hatályos a szerződés és az adott jogalany a szerződés részese

harmadik államokat nem érint

8. A szerződésekhez fűzött fenntartások

Def.: olyan bárhogyan fogalmazott és nevezett **egyoldalú nyilatkozat**, amellyel valamely állam egy szerződés aláírása, megerősítése, elfogadása, jóváhagyása vagy ahhoz történő csatlakozása során kifejezésre juttatja, hogy a **szerződés bizonyos rendelkezéseinek jogi hatályát a rá való alkalmazásban kizárni vagy módosítani óhajtja**” (1969. évi bécsi egyezmény)

Csak **többoldalú** szerződések esetén!

Fenntartás **hatása:**

- mintha az adott cikk nem szerepelne a szerződésben
- az adott cikk módosítása
- az adott cikk értelmezése

Nem tehető, ha:

- maga a szerződés tiltja fenntartás megtételét
- nem felel meg az előírásoknak az adott fenntartás
- a szerződés céljával, tárgyával összeegyeztethetetlen

8. A szerződésekhez fűzött fenntartások

EXCUSES

- **Kifogás** a fenntartással szemben
  - ha valamelyik szerződő fél nem akarja elfogadni a kifogást, vagy a fenntartás nem egyeztethető össze a szerződés céljával, tárgyával
  - bármikor visszavonható
  - egyoldalú, írásban tett jognyilatkozat, 1 éves határidőn belül

Nem kizáró kifogás: a szerződés fenntartással nem érintett részei eredeti formájukban alkalmazandók. A kifogásolt rendelkezés helyébe a szerződéstől függetlenül létező jog lép pl.: szokásjogi szabály vagy létező korábbi szerződés

Kizáró kifogás: a kifogást tevő a fenntartást tevővel nem kíván szerződéses kapcsolatba kerülni. Ekkor kizárja kettejük között a többoldalú szerződés hatálybalépését, a többi részes állam vonatkozásában viszont részes felek maradnak

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE